

SİVAS İLBeyİ YÖRESİ TÜRKMENLERİ HALK ŞAIRLERİ

Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA

Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Geniş bir yüz ölçümüne sahip Sivas'ta idari bölünmenin dışında halkın kendince isimlendirdiği yöreler vardır. Bunlar; Emlek Yöresi, Çamşılı Yöresi ve İlbeyi/Elbeyi Yöresidir. Bu yörelerin hepsinde de edebiyatımızda iz bırakmış önemli halk şairleri yetişmiştir. Tamamı Türkmen olan Elbeyi yöresinde de otuza yakın halk şairi vardır. Hitabî, İsmetî, Noksanî ve Perişanî bu isimlerin başında gelir.

Anahtar Kelimeler: Halk Şairi, Sivas Türkmenleri, Halk Kültürü

FOLK POETS IN SIVAS ILBEYI TURKOMANS

Abstract

Sivas is a large city. Except for the administrative divisions, there are other regions named by people. These are Emlek, Çamşılı and İlbeyi / Elbeyi regions. Some prominent folk poets have been grown up in all these regions, who have influenced our oral literature. There are about thirty folk poets in Elbeyi region, all of whom are Turkomen. The prominent of these folk poets are Hitabî, İsmetî, Noksanî and Perişanî.

Keywords: Folk Poets, Sivas Tukromans, Folk Culture

Giriş

Geniş bir yüz ölçümüne sahip bu topraklarda halk, tabiatıyla yaşadığı yöreleri kendince isimlendirmiştir. Bu cümleden olarak, Sivas'ta üç yöre vardır ki, asıl şöhretini, idarî isimlendirmelerle değil de kendince verdiği isimlendirme ile sağlamıştır. Bunlar; **Emlek Yöresi**, **Çamşılı Yöresi** ve **İlbeyi/Elbeyi Yöresi**'dir. Öyleki, halk bilhassa Sivas dışında bulunduğu yerden söz ederken "*Elbeyi'nin Esköy'ündenim.*" veya "*Emlek Beyyurdu'ndan*" yahut da "*Çamşılı'n Kaygısız köyünden*" gibi ifadeler kullanarak, önce yöresini, sonra köyünü söyler.

Emlek Yöresi, Şarkışla'nın batı ve kuzeybatısında Kızılırmak vadisinde yer alan; Turna, Şeme, Kılıç, Karababa, Nalbant, Akdağ ve Sırıklıdağlarla çevrilmiş olan bölgedir. Bugün, Emlek yöresinde büyük çoğunluğu Şarkışla'da olmak üzere Yıldızeli, Gemerek, Pınarbaşı, Sarioğlan ve Akdağmadeni'nde bu yöre çerçevesinde mütalaa edebileceğimiz 70 köy vardır. Bunların içinde *Kaldurak*, *Verdikışlası* gibi pek çok yerleşim merkezi bugün mevcut değildir. Köy ve belde-lerden *Bozhüyük*, *Yozgat Akdağmadeni*'ne; *Alakilise*, *Burhan*, *Dendil*, *Keklicek*,

Tekmen Gemerek'e; Davulalan, Nallı ve Yuvalıçayır, Yıldızeli'ne; Karaözü de Kayseri'ye bağlıdır.

Bu köylerin bazılarında çok sayıda âşğın yetişmesinin yanında, bazılarında ise hiç bir âşik yetişmemiştir. Âşıklık geleneğinin bu bölgede canlı olarak yaşatıldığı gerçeği göz önünde tutulursa, bu köylerde de âşıkların var olabileceği ihtimalini düşünmek durumundayız. Uzun vadede köy köy yapılacak bir çalışmada isim tespit edemediğimiz köylerde de unutulmuş bazı âşıkları ortaya çıkarmamız söz konusu olabilecektir. (Geniş bilgi için: Kaya 1999: 142-143)

Çamşılı Yöresi, Divriği'nin batısında yer alan bir yöredir. Çamşılı köylerinin tamamı Alevî-Bektaşî inanca sahiptir. Burası, gelenek-görenek, inanç ve diğer otantik özelliklerini hâlâ muhafaza eden bir yöredir. Ancak geçim ve çocukların daha iyi şartlarda tahsil görmesi gibi sebeplerden dolayı Çamşılı yöresinden çok sayıda göçen olmuştur. Öyleki köylerin toplam nüfusu 400 civarındadır. Ankara ve İstanbul'da yaşayan halk, ancak yaz aylarında köyelerine gelmektedir.

Çamşılı, iki cephesiyle dikkatleri üzerinde toplayan bir yöredir. Bunlar; yöreye has çalınıp söylenen ezgiler ile halk şairleridir. Bölgenin manzum ürünlerinin ezgisel yapısı başlı başına bir çalışmayı gerektirir. Ancak biz burada sadece yörenin âşıkları üzerinde duracağız.

Bu yörede yer alan köylerin başlıcası şunlardır: *Azızağa* (Başören'in mezarası), *Balova* (Baloağa), *Başören*, *Çakırağa*, *Dışbudak*, *Eyübağa* (Ölçekli'nin mezarası), *Kaygısız* (Gölören/Gölveren), *Çamoğa* (Gürpınar), *Mamoğa* (Ağın Göze-cik), *Şahin* (Aşağı köy, Hacı Ağa'nın köyü)(Kaya, 2002: 226).

Çalışmamıza esas olan İlbeyi yöresinde ise İlbeyi Türkmenleri yaşamaktadır ve bundan dolayı böyle isimlendirilmiştir.

İlbeyli Türkmenlerinin hangi Oğuz boyuna ait oluşları hakkında elimizde kesin bir bilgi yoktur. Bayat, Alkirevli (Alka-evli) ve Afşar boyuna bağlı olabilecekleri konusunda bazı görüşler mevcuttur.

Mehmet Aydın; "*Bir kol da Sivas'ın güneyindeki Yeni-il'e, önce beş-altı oba olarak, daha sonraları çevreden birleşenlerle bir arada yerleşmişlerdir. Bugün Sivas'ın güney-batısında bulunan Bayat boyundan 41 köy ve kasaba İlbeyli adını taşımakta...*"(Aydın, 1984: 71) derken onların Oğuzların Bayat boyundan geldiğini ileri sürer.

Ağacan Beyoğlu ise, İlbeylileri, Oğuzların Alkirevli boyuna bağlamıştır. Beyoğlu, *Türkmen Boylarının Tarih ve Etnografyası* adlı kitabında bize konu ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "*İlbeği boyu kendi başına bir Türkmen boyu olarak ekin ekip, av avlayıp, hayvan besleyerek hayatlarını sürdürmüşlerdir. Bu İlbeğilere başarıları ve becerikliliklerinden ötürü halk arasında 'Algır İlbeğiler' de denilmiştir. Türkmen Türkçesinde 'algır', 'tuttuğunu koparan, becerikli ve başarılı' gibi manalara gelen bir kelimedir.*"(Beyoğlu, 2000: 51)

"İl-Begililer denilen Oğuz Türkmen boyu, Türkistan'daki İlbegilerle aynı kökten türemiş olmalıdır. XIII. ve XIV. asırlarda Ortadoğu'ya gitmiş olan

İlbegilerin (Alkirevli-Karaevli Türkmenleri) o topraklarda 'İl-Begliler' diye adlandırılmış olması mümkündür" (Beyoğlu, 2000: 53)

Mahmut Işık ve Tahir Kutsi gibi araştırmacılar da İlbeylilerin Afşar boyundan geldiğini ifade etmişlerdir. (Işık, 1963: 96; [Makal], 1975: 107)

İlbeyi Türkmenlerinin XII. yüzyılın sonlarında İran'ın Horasan bölgesinden Anadolu'ya geçtikleri tahmin edilmektedir. Bizleri bu düşünceye götüren Faruk Sümer'in ve Osman Turan'ın verdiği bilgiler olmuştur. Sümer; "1172 yılında, Moğolların Horasan'ı kesin olarak idareleri altına almaları üzerine de oraya yığılmış olan Türkmenlerin pek çoğu batıya doğru göç ederek Anadolu'ya ulaştılar..." (Sümer, 1999: 146) derken, Osman Turan da; "XII. asır sonlarında, Yakın-Şarka ve Türkiye'ye doğru yeni muhaceretler vuku buldu. Bu devirde hareket eden Oğuz boyları arasında Moğol istilasından önce Yıva, Afşar, Begdili, Kınık ve Döğerlerin Anadolu'ya göçtüklerini kaynaklarda görüyor; vakfiyelerde adlarına göre diğer Oğuz kabilelerini tespit ediyoruz." (Turan, 1980: 262) şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Anadolu'da Barak ve Türkmenler ile birlikte yaşayan İlbeylilerin hepsine birden Beydili denildiği (Özdeş, 1939: 8) göz önünde tutulursa, İlbeylilerin Beydili Türkmenleriyle birlikte Anadolu'ya gelmiş olabileceğini düşünebiliriz.

İlbeylilerin 1271 yılında Sivas'ta inşa edilen Buruciye Medresesi'ndeki bir taş madalyonda yazılı bulunan İlbeyli nahiyesinin Eskiköy'üne ait ibareden, onların XIII. yüzyılda Sivas'ta buldukları ortaya çıkmıştır. Bu bilgileri bize veren ve İlbeyliler hakkında oldukça geniş ve doyurucu bir çalışma yapan Kadir Pürlü; "Osmanlılar döneminde İlbeyli aşireti kesin olarak bilemediğimiz sebeplerden dolayı ikiye bölünmüş, bir kısmı Halep civarında kalırken, bir kısmı da Sivas'a gelip yerleşmiştir." (Pürlü, 2002: 28-29) demektedir.

İlbeyli / Elbeyi Yöresi de, halkın; "Üst başı Kavlak, alt başı Yanalak" diyerek sınırını çizdiği ve Sivas'ın güneybatısında iskân edilmiş 42 pare köyden oluşur. Bu köyler Şarkışla ve Sivas toprakları arasında yer alır. Söz konusu köylerin başlıcası şunlardır: *Akcainiş, Akkuzulu, Apaköy, Aylı, Bedirli, Bostancık, Çallı, Çaypınar, Çongar, Damalı, Damlacık, Durdulu, Eskiapardı, Eskiköy, Gazibey, Gözmen, Güney, Hanlı, Haydarlı, Hayırbey, Herekli, Kabasakal, Kâhyalı, Karalar, Kartalca, Kavlak, Kayadibi, Keçili, Kızılova (Kızılca Köy), Kızılöz, Koyuncu, Menşürlü, Sarıdemir (Kürtköyü), Savcun, Sorguncuk, Söğütçük, Tatlıcak, Yanalak, Yaramış, Yeni Apardı, Yeni Kızılcaşla (Menşürlü Kızılcaşla)*'dir.

Elbeyi Yöresinde adından söz edeceğimiz halk şairleri şunlardır: *Ali Rıza Taçlı, Bedir Karakuş, Bekir Güzeldağ, Garip İsmail, Hitabî, Hüseyin Yurt, İhsan Koyun, İhsan Yüksekaya, İsmetî, Kadir Baba, Kerim Kurban, Kul Mustafa, Mehmet Elmas, Mehmet Elmas, Mithat Öztürk, Mustafa Toy, Noksanî, Ömerî, Perişanî Baba, Pirlioğlu, Rahmi İpek, Recep Kızılkaya, Refikî, Süleyman Avcı, Turan Karakaş.*

Burada sözü edilen şairlerden sadece dördü tanıtılacaktır.

HİTABÎ

1930 yılında Sivas'ın Kayadibi bucağının Sırıklı köyünde doğmuştur. Asıl adı Nazım Sakal'dır. Aslen Sakaloğulları sülâlesinden olup bu köye Hanlı köyünden gelmişlerdir. Mehmet ve Sabire'nin oğludur. Herhangi bir tahsili yoktur. Okuma-yazmayı kendi kendine öğrenmiştir. Köyünde çobanlık ve azaplık yapmıştır. Askerlik hizmetini topçu olarak Sivas'ta yapmıştır. 1953-1958 yıllarında geçici işçi kadrosuyla TCDD Yol Atölyesinde çalışmıştır. 1969 yılına kadar köyünde kalmış, bu arada çok sıkıntılı dönemler yaşamıştır. Köylerde güzel sesiyle türküler söyleyerek yahut çeşitli olay ve durumlar üzerine yazdığı destanları çevre köylerde satarak geçimini sağlamaya çalışmıştır. 1969 yılında işçi olarak Sivas Cer Atölyesi'ne girmiş, 24.01.1983 tarihinde emekli olmuştur. 06.09.1993 günü Sivas'ta vefat etmiş olan Hitabî, evli ve beş çocuk babasıydı.

Sülâlesinde de şairlerin olduğunu belirten Hitabî, şiire ve türkü söylemeye küçük yaşlarda merak salmıştır. Ruhsatî, Sümmanî, Karacaoğlan, Derdiçok, Dertli, Âşık Kamilî ve Develili Seyranî'nin şiir kitapları ile Kerem ile Aslı, Şah İsmail, Sürmeli Bey gibi halk hikâyelerini okumuştur. Bu da onun şiir vadisinde emin adımlarla ilerlemesini sağlamıştır. Şiir tekniği güçlüdür. Saz çalmamıştır ve herhangi bir çırağı olmamıştır. Ancak Sivaslı Kul Gazi, Berdarî, Belcikli Seyit, Sefil Selimî, Baharözlü Feryadî gibi âşıklarla ahablığı olmuştur. 18 yaşındayken, kendi köyünden bir kıza âşık olmuş, ancak fakir olduğu için kızı vermemişlerdir. Üstelik ona; “*Ellere dünür paşadan gelir; bizlere dünür Poşa'dan gelir.*” diye hakaret ederler. O da acısını yazdığı şiirlerle hafifletmeye çalışmıştır. (Çağdaş, 1982: 22-24; Pürlü, 1991: 25-29), Özhan vd., 1992: 272-273)

Dua

Dileğim sendendir yaradan Allah
Beni bu dünyada dara bırakma
Verdiğine şükür ederim vallah
Yakıp vücudumu nara bırakma

İçimde korlanır bu aşkın narı
Dertli bülbül gibi ederim zarı
Geçmiyor gönlümün gamı efkârı
Esirge içimde yara bırakma

Halimden bilmiyor yarenim dostum
Benim kimselere hiç yoktur kastım
Kader kara imiş ümidi kestim
Bu zalim sevdayı sere bırakma

Yanmaz oldu şu gönlümün çırası
İy' olur mu zalim aşkın yarası
Hitabî'yim gam çekmenin sırası
İnletip her zaman zâra bırakma

İSMETİ

Sivas'ın önde gelen halk şairlerindedir. 1934 yılında Sivas'ın Kâhyalı köyünde doğmuştur. İlbeyli yöresi şairlerindedir. Mustafa ve Servinaz'ın oğludur. Asıl adı Abdülkadir Namlı'dır. Küçük yaşlarda iken zekâsından dolayı çevresindekiler onu İsmet İnönü'ye benzetmiş, hatta ona "İsmet" demeye başlamıştır. Takılan bu isim, zamanla asıl ismin yerini almıştır. Herhangi bir tahsil görmemiş, ilkokul diplomasını okul dışından almıştır. Babası 11 yerinden yara almış bir gazi olup 1945 yılında vefat etmiştir. Bunun üzerine annesi Karapınar köyüne gidip bir daha geri dönmemiştir. Kardeşi Nurettin'le bir kapı arkasında kalan İsmetî, konukomşunun yardımıyla geçimlerini sürdürmüşlerdir. 1951 yılında Döndü Hanım'la evlenmiş, bu evlilikten 6'sı kız 8 çocuğu olmuştur. 1952-1955 yıllarında kâh köyde kâh Sivas'ta yaşamıştır. Sivas'ta TCDD'de çalışmıştır. 1955 yılında asker olmuştur. Askerlik hizmetini Isparta'da yapmıştır. Terhis sonrası İstanbul'da ve Sivas'ta bulabildiği işlerde çalışmış, 1959 yılında işçi olarak Sivas Çimento Fabrikası'na girmiştir. Yıllarca sendikada faaliyet göstermiştir. 16.04.1979'da emekli olmuştur. Hâlen Sivas'ın Karşıyaka mahallesinde yaşamaktadır.

1947 yılından itibaren şiir söylemeye başlayan İsmetî'nin bu yola girmesinde çileli bir çocukluk ve gençlik yılı geçirmesinin rolü olmuştur. Uzun müddet içine kapanık hâlde iken, çektiği çileler, toplumdaki düzensizlikler onu kendi hâlinde bırakmamış, duyuş ve düşünüşlerini şiirle ifade etmekten başka yol bulamamıştır. Hemen her konuda şiiri vardır, ancak dert, şikâyet, dilek, mistik ve taşlama konulardaki şiirleri daha çoktur. Şiirlerinde İsmetî ve Âşık İsmet mahlûslarını kullanmıştır. 8 ve 11 heceli şiirlerinin yanında divanî şiirleri de vardır. Karakter yönüyle herkesi ve her şeyi sevmiştir. Şiirlerinde sık sık birliği, dostluğu, sevgiyi, dayanışmayı işlemiştir. Şiirlerinin sayısı 1000'in üzerindedir. Hakkında bugüne kadar beş kitap ve bir de lisans tezi hazırlanmıştır. (Namlı, 1970: 1994; Kaya, 1984; Gücüyener, 1985; Pürlü, 1989; Kalkan, 1991; 417-420; Benek Kaya, 2002; Erdem, 2002)

Düşüm İbret Aldım

Hâlimle dünyayı seyran eyledim
Düşüm ibret aldım kalktım unuttum
Ne hikmetler gördüm hayran eyledim
Düşüm ibret aldım kalktım unuttum

Doğruyu duymadım yanılsa kandım
Gölgemi görünce kendimi sandım
Ateşle oynadım külünde yandım
Düşüm ibret aldım kalktım unuttum

Kim ilecek neler vardı anımda
Yazacaktım kalem yoktu yanımda

Beni sarhoş eden hâl var kanımda
Düştüm ibret aldım kalktım unuttum

Âşık İsmetî'yim gittimse nere
Ya dağ engel oldu ya derin dere
Bir değil beş değil belki bin kere
Düştüm ibret aldım kalktım unuttum

NOKSANÎ

1917'de Sivas'ın merkez köylerinden olan Savcun'da doğmuştur. Ancak nüfus cüzdanında R. 1329 (M. 1913) yazılıdır. Asıl adı Ahmet Turan Ünal'dır. "Çerçioğulları" sülâlesindedir. Halil ve Zeyneb'in oğludur. Yedi yaşında mahalle mektebine başlamış, 1929'a kadar Arap, daha sonra iki yıl da Latin harfleri ile tahsil yapmıştır. El yazısı güzel olduğu için 1933'te Savcun Kızılcakışla, Çallı, Bostancık ve Hayırbey köylerinde mıntıka kâtipliği yapmış, bunu 6 yıl sürdürmüştür. 1939'da askere gitmiş, askerliğini Sivas'ta bedelli olarak yapmıştır. 1945-1953 yılları arasında muhtarlık, 25 yıl kadar da imamlık yapmıştır. Ne var ki, hizmeti eksik geldiği için emekli olamamıştır. Muhtarlığı sırasında bir yaşlı adama yapmış olduğu evlilik muamelesi yüzünden şikâyet edilmiş, kendisini yeteri kadar savunamadığı için, üç yıl (1953-1956) hapse mahkum olmuştur. Üç defa evlenmiş, ancak bu evliliklerden, hiç çocuğu olmamıştır. Son yıllarını Sivas'ta kardeşinin yanında geçiren Noksanî, 12.6.1993 günü Sivas'ta vefat etmiştir. Mezarı Sivas'ta Yukarıtekkke mezarlığındadır.

İlk şiirini, cezaevinde yazmıştır. Gerek imamlık hizmetinin noksan gelmesi, gerekse üç evlilikten sonra çocuklarının olmamasından dolayı mahlâsını Noksanî koymuştur. Âşıklığının yanında *Eşref ile Zühre*, *Âşık Garip*, *Sümmanî ile Gülperi*, *Emrah ile Servi* hikâyelerini de bilen Noksanî'nin ayrıca, *Hz. Ali'nin Kan Kalesi Cengi*'ni manzumeleştirdiği telif bir eseri vardır. Sazı ve ustası yoktur. Ölümünden bir yıl önce Ali Şahin Canozan, hayatını ve şiirlerini ele aldığı kitabını, *Âşık Noksanî- Hayatı ve Şiirlerinden Seçmeler* adıyla yayımlamıştır. Şiir tekniği güçlü olan Noksanî'de Ruhsatî'nin etkisi sezilir. Şiirleri genellikle aşk, dert, gurbet ve memleket konularındadır. Bazı şiirlerinde mahlas olarak adını kullanmıştır. (Canozan, 1992; Kaya, 1991: 146-160; Kaya, 1993; 147-168)

Atasözü Destanı

Bakın ne söylemiş atalarımız
"Akılsız baş dert getirir" demişler
Kudüm vardır derler attavrat
"Meymeneti yurt getirir" demişler

Demişler, "Bir iş bul gezme avare"
"Tutmayan sıvayı çalma duvara"

“Döve döve salsan gitse davara
Üre üre kurt getirir” demişler

“Dil küçüktür amma büyük cürmü var”
“İyi söz çıkarır inden canavar”
“Kara kış ayında arama bahar”
“İlkbaharı Mart getirir” demişler

“İylik et ki sen de iylik bulasın”
“Hoş geçin herkesle rahat olasın”
“Az söyle ağır ol batman gelesin”
“Yeğnileri¹ yel götürür” demişler

Noksanî söylenen sözleri yazar
“Öfke ile kalkan oturur zarar”
“Haramzade olan gelir iş bozar”
“Asılzade iş bitirir” demişler

PERİŞANÎ

XIX. yüzyılın son çeyreği ile XX. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Sivas'ın Çongar köyündendir. Asıl adı Molla Mehmet'tir. Babası Mustafa, aslen Hanlı köyündendir ve sonradan Çongar'a göçmüştür. Saf ve hoşgörü sahibi birisidir. Nakşibendî tarikatine mensuptur ve ömrünün büyük bir bölümünü oruç ve namaz ibadetiyle geçirmiştir. Halk keramet sahibi olduğuna inanır. Ömrü fakirlik içerisinde geçen Perişanî'nin mezarı Çongar'dadır.

Kullandığı Perişanî mahlasını, zamanın âlimlerinden Tahyurtlu Hassaid Efendi vermiştir. Şiirlerinin yazılı olduğu defterini oğlu ırmağa düşürmüştü ve bu yüzden elimize ancak iki şiiri ulaşabilmiştir² (Karakaş, 2002; 10-11; Pürlü, 2002; 239-242).

Kıtlık Destanı

Açıktan intizar oldu Çongar'a
Vâkıf oldu İstanbul'la Ankara
Yakın sobayı da çekin mangala
Zengini züğürdü seçer bu sene

¹ yeğni : hafif

² Mesut Karakaş, *Sivas Güney Köyü Halk Edebiyatı Örnekleri*, Sivas, 2002, s. 10-11 (Basılmamış Lisans Tezi). / Kadir Pürlü, *Sivas'ta İlbeyli Türkmenleri*, C. I, Sivas, 2002, s. 239-242.

Kazanın üst başı *Gazibey Karalar*
Haber aldım leylehal³duralar
Güney ile *Hanlı* yürek yaralar
Sırlıklı tamamen göçer bu sene

Acep nasıl *Eskiköy*'le *Apardı*
Yolcuyu görünce yoldan sapardı
Tırpan alan berdi⁴ biçmeye kopardı
O da yoktur kaldı naçar bu sene

Acep nasıl *Tatlıcak*'la *Herekli*
Yemeklerin üstü türlü börekli
Çalli'dan *Ümmetoğlu* çatal yürekli
Cennetin kapısın açar bu sene

Acep nasıl *Güney* ile şu *Hanlı*
Kılıç kuşanırlar hep ünlü şanlı
Çoğuna sordum ki mudara canlı
Abayı omuzlar göçer bu sene

Acep nasıl *Kızılcaköy Kızılöz*
Bir kar yağmış dere depe dümdüz
Sordum Kara Ahmet gicimik⁵ uyuz
Armudu alıcı seçer bu sene

Acep nasıl *Gözmen* ile *Kartalca*
Misafire yardım eder bir parça
Gönül kırılırsa sınırsa sırca
Eski yaraları açar bu sene

Menşürlü arkasın vermiş bir dağa
Onlar haves eder bahçeye bağa
Aslını sorarsan evvelden ağa
Fukaraya meydan açar bu sene

Emir Hak'tan geldi yağdı bir tolu
Görülmemiş böyle uludan ulu
Umum çevresi *Haydarlı Durdulu*
Gavutlu herleyi⁶ içer bu sene

³ leylehal : çaresizce.

⁴ berdi : hasır yapılan ince ot.

⁵ gicimik : kaşıntı hastası.

⁶ herle: bir çeşit yemek.

Benden selâm söylen elim *Çongar*'a
Yakın sobayı da çekin mangala
Onlar da göç etti İstanbul Ankara
Pancara da hasret geçer bu sene

Bilmem nasıl *Ağcaeniş Durdulu*
Şirin döşemeli makat odalı
Ağ sakallı büyük küçük kederli
Gözlerinden kanlar saçar bu sene

Semadan yükselir turna avazı
Ovada yayılır ördeği kazı
Umum *Gölevi*'nin gelini kızı
Kamışı perdiyi⁷ biçer bu sene

Kemal Paşa hünkârımız canımız
Yaralardan akmaz oldu kanımız
Ankara'da duran mebusanımız
Umarım vergiden geçer bu sene

Acep nasıl *Ağceniş Bedirli*
Odalar döşeli makat sedirli
Ekinleri tolu vurdu kederli
Pırçalık çorbasın içer bu sene

* * *

Sonuç

Sivas'ın coğrafi sınırları içinde bulunan Çamşılı, Emlek ve İlbeyi yörelerinde bugün aşağı yukarı 170 kadar köy vardır. Bu yörelerden en fazla halk şairi Emlek yöresinden çıkmıştır. Çamşılı yöresinde sayıca az köy bulunmasına rağmen bağrından üzü Türkiye'ye yayılmış halk şairleri yetişmiştir. Her iki yörede yetişen şairlerin çoğu ustaca saz çalmışlardır. Ancak burada tanıtmaya çalıştığımız İlbeyi yöresi şairleri pek saz çalmamıştır. Şiirlerini irticalî olarak söyleyen azdır ve daha ziyade yazarak ortaya koymuşlardır.

⁷ perdi: bedri, bir çeşit ot.

KAYNAKÇA

- Âşık İsmet Namı, 1970, **Hak Var Dedik**, Ankara.
- Âşık İsmetî, 1994, **Gönül Pazarı**, Sivas.
- AYDIN, Mehmet, 1984, **Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi**, Ankara.
- BENEK Kaya, Ayşe, 2002, **Tepedeki Işık –Divanî Şiirler-**, Sivas.
- BEYOĞLU, Ağacan, 2000, **Türkmen Boylarının Tarih ve Etnografyası**, İstanbul.
- I. Emlek Yöresi ve Çevresi Halk Ozanları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1999, s. 142-153.
- CANOZAN, Ali Şahin, 1992, **Âşık Noksanî, Hayatı ve Şiirlerinden Seçmeler**, Sivas.
- ÇAĞDAŞ, Haluk, “Kasım 1982, *Âşık Hitabî (Yaşamı-Şiirlerinden Örnekler)*”, **Türk Folkloru**, S. 40.
- ERDEM, Figan, 2002, **Şiirleşen Hatıralar**, Sivas, (Basılmamış Lisans Tezi).
- GÜCÜYENER, Kamuran, 1985, “*Âşık İsmetî*”, **Anadolu Gazetesi**, 31 Ocak Sivas.
- IŞIK, Mahmut 1963, **Afşarlar**, Ankara.
- KALKAN, Emir, 1991, **XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi**, Ankara.
- KARAKAŞ, Mesut, 2002, **Sivas Güney Köyü Halk Edebiyatı Örnekleri**, Sivas (Basılmamış Lisans Tezi).
- KAYA, Doğan, 1984, **Âşık İsmeti**, Sivas, 2005.
- KAYA, Doğan, 1993, “*Eşref Bey Hikâyesi*”, **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 15-16.
- KAYA, Doğan, Ekim 1991, “*Sivaslı Âşık Noksanî'nin Manzum Kan Kalesi Cengi*”, **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 14.
- KAYA, Doğan, 2002, **Çamşık Ozanları**, Ankara.
- [MAKAL], Tahir Kutsi, 1975, **Dadaloğlu**, İstanbul.
- ÖZDEŞ, Ömer, 1939, **Folklor Derlemeleri, İlbeyli Türkmenleri Arasında**, Gaziantep.
- ÖZHAN Mevlüt, - Emine Kırıcı - Ömer Gözükızıl - N. Zeynep Özçörekçi - Mukadder Küren, 1992, **Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi**, Ankara.
- PÜRLÜ, Kadir, 1991, “*Ozanlar Diyarından- Âşık Hitabî*”, **Sivas Elleri**, Sayı: 7.
- PÜRLÜ, Kadir, 1989, **Âşık İsmetî ile Kapı Güzeli**, Sivas.
- PÜRLÜ, Kadir, 2002, **Sivas'ta İlbeyli Türkmenleri**, C. I, Sivas.
- SÜMER, Faruk, 1999, **Oğuzlar, (Türkmenler), Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları**, İstanbul.
- TURAN, Osman, 1980, **Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti**, İstanbul.